

პასიური ლექსიკის სწავლება უცხო ენაში

^{1,2} თამარ თვალაძე

² ეკა გოტიაშვილი

¹ საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი

² აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

აბსტრაქტი

უცხო ენის შემსწავლელის ამოცანაა - ისწავლოს ლიტერატურის თავისუფლად კითხვა სპეციალობის მიხედვით, რაც შეუთავსებელია ლექსიკონის ხშირ მიმართვასთან, რამდენადაც იგი არღვევს აზრების ლოგიკურ დინებას. სტატიაში აღნიშნულია რომ, პასიური ლექსიკის გაგების სწავლებისას ყურადღება უნდა მივაქციოთ შემდეგ საკითხებს: 1. პასიური სიტყვების მარაგის დაგროვება. 2. კითხვის სწავლება ლექსიკონის გარეშე. სტატიის მიზანია პასიური ლექსიკის სწავლების გეგმის შედგენა. კურსი უნდა შედგებოდეს სამი განაყოფისაგან: 1. პასიური ლექსიკის დამახსოვრების მეთოდის სწავლება. 2. აქტიური ლექსიკის გაგების სწავლება. 3. პასიური ლექსიკის გაგების სწავლება. აქტიური ლექსიკის სწავლებისას, უნდა ვასწავლოთ - გაგება, რომელიც გამომდინარეობს სიტყვიერი ერთეულის მნიშვნელობიდან, ხოლო პასიური ლექსიკის სწავლებისას, უნდა ვასწავლოთ დამახსოვრება და გაგება (მხოლოდ კონტექსტის საფუძველზე, სიტყვების მნიშვნელობის პროგნოზირება ენობრივი ცოდნის საფუძველზე). გთავაზობთ ლექსიკური ერთეულების დაჯგუფების ორ ძირითად პრინციპს: 1. მხოლოდ მნიშვნელობის მიხედვით, რომელიც ჩაირთავს ლექსიკური ერთეულების ორგანიზაციას ასოციაციური, ანტონომიური და თემატიკური ნიშნებით. 2. მნიშვნელობისა და ლექსიკური ერთეულების ფორმალურ-ენობრივი თვისებების მიხედვით, რომელიც ჩაირთავს ერთფუძიანი სიტყვების გამოყოფას. სტატიაში აღნიშნულია რომ, პასიური ლექსიკის გაგების სწავლების ამოცანაა ვასწავლოთ სტუდენტებს აზრების დაწყობა ტექსტზე მუშაობის დროს. სტატიაში განხილული პასიური ლექსიკის სწავლების შემოთავაზებული გეგმა ბუნებრივია თავის გამოხატულებას ჰპოვებს სავარჯიშოების სისტემაში, რომელიც პასიური ლექსიკის სწავლებას უზრუნველყოფს.

საკვანძო სიტყვები - ლექსიკონი, კონტექსტი, პასიური ლექსიკა, სწავლების ეტაპები, გაგება, სწავლის მეთოდები.

Understanding passive vocabulary while teaching a foreign language

^{1,2} Tamar Tvaladze

² Eka Gotiashvili

¹ David Aghmashenebeli University of Georgia,

² Akaki Tsereteli State University

Abstract

The article highlights that reading literature without frequent use of dictionary is mostly the aim of any foreign language learner, as long as it violates the logical flow of thoughts. In the article we discuss some important issues of teaching passive vocabulary. The article states that it is important to pay attention to these points: First one is accumulation of passive words and second teaching reading without a dictionary. The purpose of the article is to draw up a plan for teaching passive vocabulary. The article emphasizes that the course should consist of three parts: 1. Teaching the method of memorizing the passive vocabulary. 2. Teaching to understand the active vocabulary. 3. Teaching to understand the passive vocabulary. The article offers two basic principles of grouping vocabulary units: 1. Only by meaning, which involves the organization of vocabulary units according to associative, autonomic and thematic signs. 2. According to the linguistic properties of vocabulary units and meaning. The article highlights that the main task of teaching to understand passive vocabulary is to teach students to arrange thoughts while reading a text. The proposed plan for teaching passive vocabulary discussed in the article naturally finds its expression in the system of exercises that teach passive vocabulary.

Keywords - Dictionary, Context, Passive Vocabulary, Teaching Stages, Understanding, Learning Methods.

შესავალი - უცხო ენის შემსწავლელის ძირითადი ამოცანაა - ისწავლოს ლიტერატურის თავისუფლად კითხვა სპეციალობის მიხედვით. ტექსტში მოცემულ ლექსიკის მოცულობასა და უცხო ენის შემსწავლელის ლექსიკის მოცულობას შორის სხვაობა გარდაუვალია. ამ სხვაობის დაძლევისათვის შესაძლებელია ორენოვანი ლექსიკონის გამოყენება. თავისუფალი კითხვა შეუთავსებელია ლექსიკონის ხშირ მიმართვასთან, რამდენადაც იგი ანელეებს კითხვის ტემპს და რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია არღვევს აზრების ლოგიკურ დინებას, ყურადღება გადააქვს წაკითხულის შინაარსიდან. პასიური ლექსიკის შესწავლის არეში დგას ორი მეთოდური ამოცანა: 1. სიტყვების პასიური მარაგის დაგროვება. 2. კითხვის სწავლება ლექსიკონის გარეშე. სტუდენტებმა აუცილებელია იცოდნენ: განსაზღვრული რაოდენობის

სიტყვები, სიტყვების მნიშვნელობის განსაზღვრა სხვადასხვა სახის ლინგვისტური მონაცემების საფუძველზე და ამ მეთოდების პრაქტიკულად გამოყენება. პასუხობს თუ არა ამ ამოცანებს სრულად უცხო ენის ლექსიკის სწავლების მეთოდოლოგია და არსებული სასწავლო სახელმძღვანელოები? შევადაროთ უცხო ენის გრამატიკისა და ლექსიკის სწავლების მეთოდები. გრამატიკის სწავლების დროს სახელმძღვანელოების ავტორები გამოდიან უცხო ენის გრამატიკული წყობის სისტემური აღწერიდან, გამოყოფენ იმ განაყოფებს, რომლებიც აუცილებელია სწავლების ამ მიზნისათვის. ეს განაყოფები ქმნიან მთლიან კურსს რომელიც სისტემატიურად და მიზანმიმართულად ისწავლება სწავლების მთელი დროის მანძილზე და განმტკიცდება სავარჯიშოების ერთიანი სისტემის დახმარებით. ვერ ვისაუბრებთ მსგავს სისტემურ, მიზანმიმართულ, ლინგვისტურ თეორიაზე დაყრდნობილ სამუშაოზე ლექსიკის სფეროში. ტექსტზე შესაბამისი მუშაობისას გამოიყოფიან ტერმინები, შედარებით გამოყენებადი სიტყვები და სიტყვათშერწყმები ზმნები, კეთდება ექსკურსი სიტყვათწარმოების არეში, რაც ხელს უწყობს პასიური ლექსიკის მარაგის შექმნას, მაგრამ არასაკმარისია გამოიმუშაოს არანაცნობი სიტყვების გაგების უნარი ლექსიკონის გარეშე. პასიური სიტყვების მარაგის დასაგროვებლად სხვადასხვა სამუშაოებთან ერთად აუცილებელია სტუდენტებს მიეცეს გასაღები უცნობი სიტყვების დამოუკიდებლად გასაგებად. ანუ, ვასწავლოთ სიტყვების მნიშვნელობის პროგნოზირება ენობრივი ცოდნის საფუძველზე. „პროგნოზირება შესაძლებელია მხოლოდ განსაზღვრული ცოდნის საფუძველზე. მის გარეშე ულექსიკონოდ უცნობი სიტყვის გაგების მცდელობა უსაფუძვლოა, შემთხვევითია და ხშირად არაშედეგიანი მიხვედრა“ [4].

მიზანი - მოცემული სტატიის მიზანია არაენოვან აუდიტორიისათვის პასიური ლექსიკის სისტემატიური კურსის სწავლების გეგმის შედგენა.

ჩვენი მოსაზრებით, კურსი უნდა შედგებოდეს სამი განაყოფისაგან: 1. პასიური ლექსიკის დამახსოვრების მეთოდოლოგიის სწავლება; 2. აქტიური ლექსიკის გაგების სწავლება (ან პოტენციური ლექსიკონის შედგენა); 3. პასიური ლექსიკის გაგების სწავლება (კონტექსტის საფუძველზე პროგნოზირება). უპირველეს ყოვლისა, დავაზუსტოთ როგორ გვესმის აქტიური და პასიური ლექსიკა. აქტიური ლექსიკა ჩაირთავს: წარმოებულ და რთულ სიტყვებს, რომელთა მნიშვნელობა შესაძლებელია დავადგინოთ მათი კომპონენტების მნიშვნელობებიდან; ნაცნობი სიტყვების ახალი მნიშვნელობები, მათ შორის გადატანითი და ხატოვანი მნიშვნელობები; ინტერნაციონალური სიტყვები, რომელთა მნიშვნელობები ემთხვევა მნიშვნელობებს მშობლიურ ენაზე, ან აქვთ სხვა მნიშვნელობები, რომლებიც შესაძლებელია შეესაბამებოდეს მშობლიური ენის სიტყვებს; სიტყვათშერწყმები, რომელთა მნიშვნელობები შესაძლებელია დადგინდეს მათი კომპონენტების მნიშვნელობების ნაერთიდან. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, აქტიური ლექსიკა მოიცავს იმ სიტყვებს და სიტყვიერ ერთეულებს, რომლებიც შესაძლებელია ამა თუ იმ ხარისხით გაგებული იქნას მათი შემადგენელი ელემენტების (მორფოლოგიური, სემანტიკური, სიტყვათშერწყმის კომპონენტების) მნიშვნელობების საფუძველზე. პასიურ ლექსიკას მიეკუთვნებიან: პირველ

რიგში უცნობი ლექსიკური მნიშვნელობის მქონე სიტყვები: ნაწარმოები და რთული სიტყვები, რომელთა სემანტიკურ-მორფოლოგიური სტრუქტურა „ბუნდოვანია“ თანამედროვე ენის კუთხით; ინტერნაციონალური სიტყვები, რომელთაც გააჩნიათ სულ სხვა მნიშვნელობები, ვიდრე მშობლიურ ენაზე; სიტყვათშერწყმები, რომლებშიც განხორციელდა ნაცნობი კომპონენტების სრული გადააზრება, ან შეიცავენ უცნობ ელემენტებს. ლექსიკის ეს ორი სახე მოითხოვს სხვადასხვა მიდგომას: აქტიური ლექსიკის სწავლებისას, უნდა ვასწავლოთ - გაგება, რომელიც გამომდინარეობს პირველ რიგში სიტყვიერი ერთეულის მნიშვნელობიდან (და კონტექსტზე დაყრდნობით). პასიური ლექსიკის სწავლებისას, უნდა ვასწავლოთ დამახსოვრება და გაგება (მხოლოდ კონტექსტის საფუძველზე). პასიური ლექსიკა როგორც ბაზა, ემსახურება აქტიური ლექსიკის გაგებას. ტერმინი „პასიური ლექსიკა“ ჩვენი მოსაზრებით ნიშნავს, მხოლოდ იმას, რომ ეს ლექსიკა გამოიყენება რეცეპციისათვის და არა რეპროდუქციისათვის. ანუ, წერითი(ასევე ზეპირი) მეტყველების აღქმისათვის. მაგრამ ამ ლექსიკის ათვისება და განსაკუთრებით გაგება მოითხოვს ძალიან აქტიურ აზრობრივ პროცესებს სტუდენტთა მხრიდან. „ლექსიკის სისტემური სწავლების მეთოდური სირთულეები ძირითადად მდგომარეობს, მასში, რომ ენის ლექსიკური ასპექტის სისტემურობა არ არის ისეთი აშკარა, როგორც გრამატიკული და ატარებს სხვანაირ თვისებას“[4].

მეთოდები :

პასიური ლექსიკის დამახსოვრების სწავლების მეთოდი. პასიური ლექსიკონის შედგენა მოითხოვს საერთოენობრივი, საერთომეცნიერული და ტერმინოლოგიური ლექსიკის ბაზური ლექსიკონის შერჩევას. „აქტიური ლექსიკის ბაზური ლექსიკონიდან იგი განსხვავებული იქნება დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე სიტყვების მკვეთრი გადაჭარბებით, განსაკუთრებით არსებითი სახელებით, რომლებიც გამოდიან, როგორც ტექსტის აზრის ძირითადი მატარებელი“.[1]. აქტიური ლექსიკონის სიტყვიერი ერთეულების მოგროვება ძირითადი სახით ხორციელდება მეტყველების აქტივაციის სხვადასხვა სახის სავარჯიშოებში ამ ერთეულების მრავალჯერადი გამეორების დახმარებით. მართალია, ბაზური პასიური ლექსიკის გამეორებამ შესაძლებელია გარკვეული ხარისხით უზრუნველყოს სპეციალურად დამუშავებული ტექსტები ლექსიკურ ჭრილში, მაგრამ პასიური ლექსიკის მრავალჯერადი გამეორებაც კი არ არის საკმარისი მის დასაგროვებლად. ფსიქოლოგები და მეთოდისტები ვარაუდობენ, რომ „ყველაზე უფრო გვაძლავსოვრდება ის მასალა, რომლებიც ექვემდებარებიან აქტიურ ლოგიკურ ოპერაციებს, აქვთ ლოგიკური სტრუქტურა და დაჯგუფებულია განსაზღვრული პრინციპების მიხედვით“.[2]. შესასწავლი ლექსიკის ლოგიკური ორგანიზაცია, დაჯგუფება-ერთერთი მნიშვნელოვანი საშუალებაა მათი დამახსოვრების ხელშესაწყობად. გთავაზობთ ლექსიკური ერთეულების დაჯგუფების ორ ძირითად პრინციპს: მხოლოდ მნიშვნელობის მიხედვით და მნიშვნელობისა და ლექსიკური ერთეულების ფორმალურ-ენობრივი თვისებების მიხედვით. პირველი პრინციპის მიხედვით დაჯგუფება ჩაირთავს ლექსიკური ერთეულების ორგანიზაციას ასოციაციური, ანტონიმიური და თემატური

ნიშნებით. მეორე პრინციპის მიხედვით დაჯგუფება ჩაირთავს ერთფუძიანი სიტყვების გამოყოფას, რომლებიც მიეკუთვნებიან მეტყველების ერთი და იგივე ან სხვადასხვა ნაწილებს და წარმოქმნილი არიან სხვადასხვა აფიქსების დახმარებით და ლექსიკო-სემანტიკური რიგის სიტყვების გამოყოფა მეტყველების ერთი ნაწილის ჩარჩოში, გაფორმებული ერთნაირი ან მნიშვნელობით ახლო სუფიქსებით, ასევე პრეფიქსებითაც. ასოციაციური დაჯგუფება ნებას გვრთავს გამოვყოთ წყვილი სიტყვათშერწყმები მოსაზღვრე ცნებების საფუძველზე. მაგ. საგანი და ყველა ქმედებები რაც მასთან ხდება, ან რომლებშიც ის მონაწილეობს, ან პირიქით მოქმედების ან მდგომარების დასახელება და საგნობრივი ცნებები, რომლებიც შეიძლება მათთან იყოს დაკავშირებული. ასეთი სიტყვათშერწყმები გამოდიან როგორც წინადადების ძირითადი მშენებელი ბლოკები, რამდენადაც ჩაირთავენ ზმნებს. ავტონომიური დაჯგუფება ასევე გამოჰყოფს წყვილ სიტყვათშერწყმებს და განსაკუთრებით მიესადაგება ზედსართავი სახელებისა და ზმნიზედების შესწავლას, მაგრამ შესაძლებელია გამოყენებული იქნას არსებით სახელებთან და ზმნებთან სამუშაოდ და სიტყვათწარმოების ელემენტებთანაც კი. თემატური დაჯგუფება ჩაირთავს ასოციაციურს და ანტონიმურს. იგი შეიძლება იყოს ტერმინოლოგიური და ამ შემთხვევაში განისაზღვრება მოცემული დარგის(მეცნიერება, ტექნიკა) გაგების სისტემით. მან შეიძლება წარმოადგინოს პროცესის აღწერა, აგრეგატის აღწერა, მათი ფუნქციონალური დანიშნულება და მოქმედება და ა. შ.

აქტიური ლექსიკის გაგების სწავლება (ან პოტენციური ლექსიკონის შედგენა) პოტენციური ლექსიკონის შედგენაზე სამუშაო შედგება შემდეგი ორი განაყოფისაგან: 1. უცხო ენის მორფოლოგიური სიტყვათწარმოების სისტემის სწავლება. 2. ინტერნაციონალურ სიტყვებთან მუშაობა: ამ სიტყვების განსაკუთრებულობანი და მორფოლოგიური გაფორმება, შეპირისპირება მშობლიური ენის შესაბამის ინტერნაციონალურ სიტყვებთან, მათი მნიშვნელობების სრული ან ნაწილობრივი თანხვედრის თვალსაზრისით. 3. სემანტიკური სიტყვათწარმოების სწავლება: სიტყვის მნიშვნელობის ცვლილების ტიპები (განვითარება კონკრეტული მნიშვნელობიდან აბსტრაქტულისკენ, მნიშვნელობის გაფართოება და შეკუმშვა, გადატანითი და ხატოვანი მნიშვნელობები), დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე და მრავალმნიშვნელოვანი სიტყვების გაგებისა და ინტერპრეტაციის ხერხები. 4. მუშაობა მდგრად სიტყვათშერწყმებზე, მათი გამოცნობა ტექსტში და განმარტება. სიტყვების გამოვლენა, რომლებიც შედარებით „იხრებიან“ სიტყვათშერწყმის წარმოსაქმნელად; . “პოტენციური ლექსიკონი(ანუ მასში შემავალი სიტყვები) არ ისწავლება, უფრო სწორად არ ექვემდებარება დამახსოვრებას. ისწავლება პოტენციური ლექსიკონის ერთეულების გაგების მეთოდიკა, დამახსოვრებას ექვემდებარებიან ამ ერთეულების მნიშვნელობების განსაზღვრის ხერხები და ზოგიერთი აუცილებლობანი ამ ლინგვისტური მონაცემებისათვის.[3] პოტენციურ ლექსიკონზე მუშაობა მიმდინარეობს უცხო ენის სწავლების მთელი კურსის განმავლობაში. პირველი და მეორე ჯგუფის სიტყვები ისწავლება პირველივე გაკვეთილებიდან, მათი გაგება შედარებით ნაკლებად არის დამოკიდებული კონტექსტზე, ამიტომ კონტექსტი შეიძლება იყოს საკმაოდ ელემენტალური. ნაწარმოები, რთული, ინტერნაციონალური სიტყვები-ძირითადი საყრდენი ლექსიკონის გარეშე კითხვისას ისწავლება საწყის და საშუალო ეტაპებზე. რაც შეეხება ინტერნაციონალურ სიტყვებს, საწყის ეტაპზე უნდა ვასწავლოთ მათი გამოცნობა

ტექსტში და გამოვიყენოთ წინადადების გასაგებად უცხო და მშობლიურ ენაზე მნიშვნელობის თანხვედრის შემთხვევაში. მეორე და მესამე ეტაპებზე ისწავლება ისეთი სიტყვების გაგება, რომელთა მნიშვნელობებში განსხვავებაა და მიეკუთვნებიან სხვადასხვა კლასებს, მნიშვნელობების მსგავსებაზე დაყრდნობით. ამ ჯგუფში უნდა ჩაირთოს ნასესხები სიტყვებიც. მესამე და მეოთხე ჯგუფის ლექსიკური ერთეულების სწორი აღქმისათვის საჭიროა კონტექსტის დიდი მხარდაჭერა, ენის აზრობრივ ქარგაში ღრმად შეღწევა, მაშასადამე შედარებით რთულია კონტექსტი. ამ ჯგუფების ფართოდ სწავლება შესაძლებელია მხოლოდ მეორე და მესამე ეტაპზე. მაგრამ თავისუფალი კითხვა ამ ორი ჯგუფის ლექსიკური ერთეულების ნაცნობობის გარეშე, განსაკუთრებით დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე სიტყვების მრავალმნიშვნელოვნობის შესახებ წარმოდგენის გარეშე, შეუძლებელია. ლექსიკონზე მიმართვა ვერ ეხმარება სტუდენტს დაიჭიროს მრავალმნიშვნელოვნური სიტყვის დამოუკიდებლობა კონტექსტიდან - ამისათვის აუცილებელია სწავლება. სტუდენტი იძულებულია დაიმახსოვროს სიტყვების ყველა მნიშვნელობები, ანუ გადატვირთოს თავისი მეხსიერება, სამუშაოს შესამსუბუქებლად კი საჭიროა გამოიყენოს სემანტიკური ცვლილებების ლოგიკა. საჭიროა სიტყვის შინაგანი ფორმის შესახებ წარმოდგენა, რამდენადაც მის ფუძეში ხშირად ძვეს ხატოვანი მნიშვნელობა, რომელიც სიტყვას ხდის უფრო ცხადს და ხელს უწყობს მის უკეთ გაგებას და დამახსოვრებას. მდგრადი სიტყვათ-შერწყმების, როგორც ლექსიკის შრის შესწავლა, შესაძლებელია მეორე და დამამთავრებელ ეტაპზე. მათი გამოცნობის და გაგების უნარი ბლოკირდება სიტყვების მრავალმნიშვნელოვნობის შესახებ წარმოდგენაზე. ამიტომ მეოთხე ჯგუფის ერთეულების შესწავლა წარმოებს მესამე ჯგუფის მასალასთან შერწყმით. რასაკვირველია სიტყვათწარმოების შესწავლა დაწყებული უნდა იქნას შედარებით გამჭვირვალე, სემანტიკურად მარტივი მოდელებით, არა თანმიმ- დევრობით, არამედ პარალელურად, რამდენადაც ერთნაირი ან ახლო მნიშვნელობის მქონე ბევრი პრეფიქსი მონაწილეობს სხვადასხვა მეტყველების ნაწილების სიტყვათწარმოებაში, რაც საშუალებას იძლევა დავაჯგუფოთ ისინი ამ ნიშნებით (მაგ. არსებითი სახელები და ზმნები, არსებითი სახელები და ზედსართავი სახელები). სიტყვათწარმოების კურსში აუცილებელია ჩართული იქნას განზოგადების განყოფილებები: 1) საერთო წარმოდგენა დამოუკიდებელი მნიშვნელობის მქონე მეტყველების ნაწილების მორფოლოგიურ სტრუქტურაზე, სიტყვის სხვადასხვა მორფოლოგიური ელემენტების სემანტიკა; 2) მრავალსაფეხურიანი წარმოებული და რთული სიტყვების ანალიზი და განმარტება; 3) მეტყველების ნაწილების ფორმალურ-სტრუქტურული ნიშნები და მათში შემავალი სიტყვების ლექსიკო-სემანტიკური თანრიგები.

პასიური ლექსიკის გაგების სწავლება (პროგნოზირება კონტექსტის საფუძველზე). ეს დანაყოფი - შედარებით დამუშავებულია უცხო ენის სწავლების თეორიასა და პრაქტიკაში. აქ არის შესაძლებელი ვაჩვენოთ კონტექსტის დიდი როლი უცხო სიტყვის გაგებისათვის. აღვიქვათ ყველა „იმპულსი“, რაც მათგან გამოდის. ხაზი უნდა გაესვას, რომ პასიური ლექსიკის გაგების სწავლების ეს მეთოდი არ შეიძლება განვიხილოთ, როგორც მხოლოდ გაუგებარი სიტყვების მოგროვება. ჩვენი ამოცანაა ვასწავლოთ სტუდენტებს გამოიყენონ ეს ინსტრუმენტი აზრების დასაწყობად უცხოენოვან ტექსტზე მუშაობის დროს. მოვიყვანოთ მოკლე გეგმა ამ

დანაყოფისათვის: 1. კონტექსტის სახეები მოსალოდნელი პროგნოზირების თვალსაზრისით: განმსაზღვრელი, ნახევრადგანმსაზღვრელი, ნეიტრალური, რთული(პარადოქსული). 2. კონტექსტის აღქმა გაგების დონეზე. მშობლიურ ენაზე შესაბამისობის როლი. 3. განმსაზღვრელი კონტექსტის შემადგენლები: I. თემატური საზღვრები (სიტუაციის მიკროკონტექსტი); II. წინადადების მიკროკონტექსტი: ა) სინტაქსური კავშირები; ბ) მეტყველების ნაწილების კატეგორიალური მნიშვნელობა; გ) სხვადასხვა მეტყველების ნაწილების კუთვნილი სიტყვების ლექსიკო-სემანტიკური თანრიგები და მათ შორის შეთანხმებები. სიტყვების ლექსიკო-სემანტიკური შემთავსებლობა და არაშემთავსებლობა; დ) ფრაზეოლოგიური ერთეულები(სიტყვათ-შერწყმები, კლიშეები, წყვილი შერწყმები); ე) სიტყვები ფართო და ვიწრო შეხამებით; ვ) სიტყვის მნიშვნელობის ველი, სინონიმური რიგი.ზ) კონტექსტის ობიექტი და ინფორმაციის დაგროვება; **შედეგები** - პასიური ლექსიკის სწავლებისას ეტაპების მიხედვით ლექსიკის დაჯგუფების აღწერილი სწავლება ნაწილდება არათანაბრად. ასოციაციური და ანტონიმური დაჯგუფებები შესაძლებელია გამოვიყენოთ სწავლების საწყის ეტაპზე, როდესაც ნაკლებად გვაქვს სიტყვების მარაგი. დაჯგუფებები ფორმალურ-შემადგენლობითი პრინციპით სწავლების საწყის ეტაპზე შეიძლება გამოყენებული იქნას მხოლოდ შერჩევით. შერჩევა განისაზღვრება სიტყვათწარმოების მოდელების სემანტიკური მკაფიოობით და პროდუქტიულობით. ამ მოდელების ფართოდ გამოყენება შესაძლებელია მეორე და დამამთავრებელ ეტაპებზე. საბოლოოდ, თემატური დაჯგუფება გამოიყენება ძირითადად შუა და დამამთავრებელ ეტაპებზე, როდესაც სტუდენტებისათვის უკვე საკმაოდ არის ცნობილი მოცემული ენის სიტყვათწარმოების სისტემა და თავისუფლად შეუძლიათ ორიენტირება თავის სპეციალობაში. ლექსიკური ერთეულების დაჯგუფება განსხვავებული ნიშნებით ჩართავს ცოდნას მახსოვრობის სამუშაოზე, იძლევა ლექსიკის სხვადასხვა და არამექანიკური მრავალჯერადი გამეორების საშუალებას და ამითვე ამსუბუქებს დამახსოვრებას. აქტიური ლექსიკის სწავლებისას პოტენციურ ლექსიკონზე მუშაობა მიმდინარეობს უცხო ენის სწავლების მთელი კურსის განმავლობაში. პირველი და მეორე ჯგუფის სიტყვები ისწავლება პირველივე გაკვეთილებიდან. ნაწარმოები, რთული, ინტერნაციონალური სიტყვები ისწავლება საწყის და საშუალო ეტაპებზე. მეორე და მესამე ეტაპებზე ისწავლება ისეთი სიტყვების გაგება, რომელთა მნიშვნელობებში განსხვავებაა და მიეკუთვნებიან სხვადასხვა კლასებს. ამ ჯგუფში ირთვება ნასესხები სიტყვებიც. მესამე და მეოთხე ჯგუფის ფართოდ სწავლება შესაძლებელია მხოლოდ მეორე და მესამე ეტაპზე. მეოთხე ჯგუფის ერთეულების შესწავლა წარმოებს მესამე ჯგუფის მასალასთან შერწყმით. სიტყვათშერწყმების შესწავლა შესაძლებელია მეორე და დამამთავრებელ ეტაპზე. სიტყვათწარმოების შესწავლა იწყება სემანტიკურად მარტივი მოდელებით პარალელურად, რომლის კურსში ჩართულია განზოგადების განყოფილება.

დასკვნა - პასიური ლექსიკის სწავლების შემოთავაზებული გეგმა ბუნებრივია თავის კონკრეტულ გამოხატულებას ჰპოვებს სავარჯიშოების საერთო სისტემაში (მათ გარეშე კურსი ვერ განხორციელდება); სავარჯიშოები შერჩეული უნდა იქნას სტუდენტთა ცოდნის დონის

შესაბამისად. პასიური ლექსიკის სისტემატიური სწავლების კურსი უნდა იყოს თითოეული გაკვეთილის ისეთივე აუცილებელი ელემენტი, როგორც გრამატიკის სწავლება. პასიური ლექსიკის სწავლება საშუალებას მოგვცემს უცხო ენაზე ლიტერატურის კითხვის სწავლების მეთოდების გაუმჯობესებაზე.

ლიტერატურა:

1. Dörnyei Z. Motivational strategies in the language classroom. Cambridge: Cambridge University Press; 2001. 10. Sep 27.
2. Gass S. M., Selinker L. - Second Language Acquisition: An Introductory Course. Routledge, 2008
3. Gass SM, Behney J, Plonsky L. Second language acquisition: An introductory course. Routledge; 2020 May 28.
4. Nordquist R. – Understanding passive vocabulary, [Understanding Passive Vocabulary \(thoughtco.com\)](https://www.thoughtco.com/understanding-passive-vocabulary-1126829.html)
5. Laufer B. The development of passive and active vocabulary in a second language: Same or different?. Applied linguistics. 1998 Jun 1;19(2):255-71.
6. Read J. Teaching and learning vocabulary: Bringing research into practice. Studies in Second Language Acquisition. 2007 Mar;29(1):128-9.